

V.N.T.S. LEDENBRIEF

Tijdschrift van de

VERENIGING VRIENDEN

NEDERLAND-TSJECHIE & SLOWAKIJE

Nr. 103

November/December

1994

V.V.N.T. 1984 * * * 10 JAAR * * * V.N.T.S. 1994

COLOFON

Bestuur:

A. Hoogstad voorzitter
Antoniuslaan 33, 3341 GA Hendrik Ido Ambacht
Tel. 01858-12603

Mevr. H.G. v.d. Burg-Meijer secretaris
Nieuwendamlaan 274, 2547 JR Den Haag
Tel. 070-3258679

J.M. van Gastel penningmeester
Postgiro rek.nr. 379543 t.n.v.
Ver. Vrienden Nederland-Tsjechie & Slowakije te Rijswijk
Tel. 070-3901190

A. den Boogert adj. secr./penn.
C. Oostveen
G.P.A. Schöpping
Mevr. H. Sugito
J. Vrijhof
Mevr. M. v.d. Wijngaard

Redactie Ledenbrief:

Mevr. H.G. v.d. Burg-Meijer tel. 070-3258679
Nieuwendamlaan 274, 2547 JR Den Haag

Mevr. H. Sugito
Joh. Sugito
J.F.E. Wallin
J. Vrijhof

Ledenadministratie:

Mevr. H.G. v.d. Burg-Meijer
Nieuwendamlaan 274, 2547 JR Den Haag

GTSM (Genootschap voor Tsjechische en Slowaakse Muziek):

Hans Wallin (voorzitter) tel. 070-3278706
Prins Bernhardlaan 21, 2264 CA Leidschendam

Wim Brandse
Jacques de Coo

Afdelingen:

Amsterdam: K.L. Thio tel. 020-6791423
Rotterdam: A. den Boogert tel. 010-4205581
Den Haag: L.M.A. Marcus tel. 070-3663918

V.N.T.S.-Filmdienst:

K.L. Thio tel. 020-6791423
Van Baerlestraat 59, 1071 AR Amsterdam

Info Stedenbanden:

J.M. van Gastel tel. 070-3901190

Info Reisdienst:

A. Hoogstad tel. 01858-12603

NIEUWE LEDEN

13/10 Gemeente Almere (donateur)
25/10 Fam. V. Nauta, Emmen
28/10 Dhr. R.P.A. Houtermann, Voorburg
1/11 Fam. J.G.H. Canjels, Budel

ČESKÝ KRUMLOV

Nieuw pension/restaurant in Zuid Bohemen
2/4/6 persoons kamers en appartementen
met logies, ontbijt, douche en WC.
Tweepersoonskamers v.a. f. 50 per dag

Informatie en folder: 055-664 362

Na Praag de mooiste stad met 300 beschermde monumenten.
Mooie omgeving. Goed en nog goedkoop, ook in het
vakantie seizoen.

Uit en thuis in Tsjechië en Slowakije

Auto-, bus-,
en vliegvervoer

Hotels

Theater tickets

Eigen kantoor in Praag

Voor uitgebreide
informatie:

Tailormade Travel

Tailormade Travel
Trasmolenlaan 12
3447 GZ Woerden
Telefoon 03480 - 2 47 00
Fax 03480 - 2 01 02

VAN DE VOORZITTER

Wanneer ik de Ledenbrief van september doorlees kom ik weer onder de indruk van de kennis en ijver van een aantal leden van onze vereniging. Over verlerlei onderwerpen wordt door enkele, deels vaste medewerkers, geschreven op een manier die respect afdwingt. Terloops wordt een nieuw lid, mevr. Koekebakker uit Wageningen, op haar wenk bediend, wanneer Peter Krug weet te melden, dat het boek "Magisch Praag" van Angelo Ripellino in het Nederlands vertaald en uitgegeven is.

De vraag komt bij me op wat er misschien wel bij leden sluimert aan wetenswaardigheden over Tsjechië en Slowakije, wat in ons blad nog niet aan het licht gekomen is, omdat niet iedereen lust tot schrijven heeft of er eenvoudig de tijd en de rust voor vindt om het aan het papier toe te vertrouwen. Ook kan het zijn, dat iemand van mening is, dat wat hij of zij te melden heeft, niet belangwekkend genoeg is om te publiceren. Maar daarin kan men zich vergissen.

Nu is het niet zo dat de redactie over het algemeen klaagt over gebrek aan kopij. Integendeel. Toch zou ik willen zeggen: overwin schroom of bescheidenheid en neem eens pen en papier. Misschien komt er iets leuks tot stand waar ook anderen plezier aan beleven. Met elkaar vormen we dan een soort podium. Wij vormen tenslotte toch een soort gemeenschap.

In de afgelopen maand werd de Stedenband Almere - České Budějovice officieel ondertekend. Het spijt mij bijzonder, dat ik aan de uitnodiging, de bijeenkomst op 25 oktober bij te wonen, door onvoorziene familieomstandigheden geen gevolg kon geven. Namens de Vereniging zond ik op die dag een fax, waarin ik de beide steden gelukwensde.

Twee steden, totaal verschillend van ontwikkeling en karakter, groter tegenstellingen zijn bijna niet denkbaar, kunnen heel veel voor elkaar betekenen. Nogmaals van deze plaats veel succes toegewenst. Wij horen graag hoe het verder gaat.

Arie Hoogstad.

Carpooling

Carpooling

Carpooling

Gaat u naar Tsjechië of Slowakije en bent u bereid iemand mee te nemen? Of bent u op zoek naar iemand met een vervoermiddel die naar Tsjechië of Slowakije gaat?

Neem dan contact op met ons lid de heer H. Truin; hij heeft op zich genomen de gegadigden tot elkaar te brengen. De heer Truin is dagelijks telefonisch bereikbaar onder telefoon nr. 020-692 5770

Dinsdag 1 november 1994

Van onze vriend Miloslav Januska uit České Budějovice ontving de redactie een door hem in het Nederlands vertaald bericht uit de krant "Českobudějovické listy".

Bovendien wees hij nog op een foutje in Ledenbrief 102: op de laatste pagina daarvan, onder het grapje moet staan tot 11 uur en niet vanaf 11 uur open.

TSJECHISCHE NESTOR EN HOLLANDSE BENJAMIN

Zelfs de ambassadeur nam deel aan de ondertekening

Op donderdag vorige week keerden de vertegenwoordigers van het stadhuis České Budějovice uit de Hollandse stad Almere terug.

Het doel van het tweedaagse verblijf in Holland was de partnersovereenkomst tussen České Budějovice en Almere, die door de gemeenteraad van České Budějovice al goedgekeurd was, te ondertekenen. De overeenkomst bevat de standaardclausules zoals de overeenkomst met Passau, Linz of met Nitra.

De burgemeester van České Budějovice, ir. Jaromír Taliř, vertelde ons dat behalve hem ook de Tsjechische ambassadeur in Holland, Jaroslav Mihule, en de chef van de stadhuisafdeling voor buitenlandse betrekkingen aan de plechtige akte deelgenomen hadden.

Almere bevindt zich ca. dertig kilometer vanaf de hoofdstad Amsterdam en is een stad die pas vierentwintig jaar geleden gesticht is in de zgn. polder, op het land dat voor die reden drooggelegd was. De stad telt momenteel honderduizend inwoners.

Bij de akte was de nadruk gelegd op het feit, dat een oude Tsjechische stad met een jongste Hollandse stad het contact opnam.

Bij de plechtigheid is ook het Janáček-kwartet opgetreden, dat door dit optreden voor de representatie van České Budějovice in het buitenland meehielp.

Tijdens het bezoek bij de Nederlandse partners hebben de Budějovicenaars ook het mausoleum van de Tsjechische denker, pansofist en pedagoog Jan Amos Comenius in Naarden bezichtigd.

ing. Miloslav Januska.

VAN DE REDACTIE

Hier het gecombineerde November/December nummer met een toepasselijke voorplaat van Josef Lada.

Gek idee is het dat, wanneer de eerstvolgende Ledenbrief uitkomt, wij alle feestdagen alweer achter de rug zullen hebben, inclusief de jaarwisseling.

De Ledenbrief van Januari zal ook niet zo vlot klaar zijn omdat de acceptgiro's dan bijgevoegd worden en dat is een hele klus, want de VNTS is geen geautomatiseerd bedrijf, vandaar die klus.

We vinden in dit nummer twee Tsjechische portretten, verschillend van inhoud maar allebei belangwekkend.

Voorts veel nieuws van de stedenbanden en een dikke knipselmap, alsmede het tweede deel over de strijd in Slowakije in de jaren '44 - '45.

Speciale aandacht verdient de rubriek "Evenementen". En wat dacht u van een dagje winkelen of op (verjaars)visitie gaan bij vrienden in Praag? Leuk idee! Op de achterpagina leest u er alles over.

Eertijds was er een rubriek "Filatelie", dat werd verzorgd door ons lid F.B. Dijkstra. Postzegelverzamelaars opgelet! Elders in deze en volgende Ledenbrieven vindt u een advertentie op dit gebied.

Van Hans Wallin en Wim Brandse ontvingen wij weer veel informatie over

muziek, zelfs met noten maar wist u dat men muziek ook kan eten? Restaurant Bohemen serveert met Kerstmis allerlei lekkers met muzikale namen; met de jaarwisseling is er weer een ander programma; een leuke tip?

Over tips gesproken, van ons lid Jan Engelse uit Tiel ontving de redactie een kant-en-klaar bericht over hun camping in Moravië en hotel in het Reuzengebergte. Tijdens de donkere dagen rond Kerstmis worden vaak al vakantieplannen gemaakt....

Rest ons nog u plezierige feestdagen te wensen en een goede start in het nieuwe jaar.

Wat ons betreft: tot januari 1995.

Hennie van der Burg.

EVENEMENTEN

Culturele lezing stedenband Voorburg-Hranice

Op woensdag 23 november a.s. vindt een lezing plaats over de stedenband Voorburg-Hranice en de geschiedenis van Hranice (Moravië) vanaf haar ontstaan in de twaalfde eeuw tot aan de huidige tijd.

Er is speciale aandacht voor het culturele leven van Hranice sinds de val van het communisme in 1989 en de veranderingen die de intrede van een nieuw politiek systeem voor het dagelijks leven, met name voor ouderen, met zich meebrengt.

Het programma zal omlijst worden door muziek, volksliederen en gedichten die in nauwe relatie staan met Hranice en Moravië. Zo mogelijk zullen Moravische wijn en andere specialiteiten in de pauze te proeven zijn.

De lezing wordt verzorgd door Marijke van den Wijngaard, lid van de Werkgroep Voorburg-Hranice.

Muzikaal intermezzo: Hans Wallin, piano en Alie Boiten-Oosterhoff, zang. Beiden zijn lid van het Genootschap voor Tsjechische- en Slowaakse muziek. Organisatie lezing: Werkgroep Ouderenbeleid van de Wijkvereniging Essesteijn te Voorburg.

Tijdstip lezing: 14.00-16.00 uur.

Locatie: Elzendreef 10 te Voorburg.

Toegangsprijs: f 1,50.

Reserveren: 070-3873386.

Bijeenkomst:

"Tsjechië en Slowakije na de lokale verkiezingen"

Op vrijdag 25 november a.s., van 14.00 - 16.30 uur, organiseert de landenkring Tsjechië en Slowakije van het Platform Gemeentelijk Vredesbeleid (PGV) een informatiebijeenkomst naar aanleiding van de lokale verkiezingen in Tsjechië en Slowakije. In beide landen worden deze op 18 en 19 december gehouden.

De ambassadeurs van Tsjechië, PhDr. Jaroslav Mihule, en van Slowakije, JuDr. Štefan Pauliny, zullen beiden in een toespraak ingaan op de uitkomst van de lokale verkiezingen en meer algemene ontwikkelingen in hun landen. Vervolgens zullen Prof.Dr. Ivo Moszny van de Masaryk Universiteit en Jos Schneider, journalist en correspondent voor Tsjechië en Slowakije, een inleiding verzorgen. Zij zullen ingaan op de te verwachten gevolgen van de verkiezingsuitslagen voor de maatschappelijke en politieke verhoudingen op lokaal niveau. Zijn (grote) veranderingen te verwachten en wat zullen burgers daarvan merken? Ook het verloop van de verkiezingen komt aan de orde: hoe groot was de betrokkenheid van de burgers, wat is er veranderd ten opzichte van de lokale verkiezingen vier jaar geleden?

Vanzelfsprekend is er uitgebreid de gelegenheid voor vragen en discussie. En natuurlijk biedt de bijeenkomst ook een goede kans voor informeel contact met al die andere mensen die met gemeenten en via gemeenten met organisaties en instellingen in Tsjechië en Slowakije samenwerken.

De bijeenkomst wordt gehouden in de aula van het Centraal Museum, Agnietenstraat 1, Utrecht. Bereikbaar met bus 2 / 22 vanaf Centraal Station. De toegang is vrij, drankjes voor eigen rekening.

NIEUWS VAN DE STEDENBANDEN EN OVER ANDERE CONTACTEN

Bisdom Rotterdam - Aartsbisdom Olomouc

Zoals in de vorige Ledenbrief werd aangekondigd hier nog wat bijzonderheden over de vriendschapsband tussen het bisdom Rotterdam en het aartsbisdom Olomouc, die te lezen waren in het bisdomblad Tussenbeide van 19 september jl., toegestuurd door Daniel Klein Breteler.

Al twee jaar waren er contacten tussen de bisdommen. Seminaristen en andere jongeren brachten over en weer bezoeken en een en ander werd zowel in Olomouc als in Rotterdam voldoende inhoudsvol en perspectiefvol gevonden om over te gaan tot het sluiten van een officiële vriendschapsband. De "interdiocesane overeenkomst" kwam tot stand op 22 augustus jl. tijdens het bezoek van de Rotterdamse bisschop Van Luyn aan aartsbisschop Graubner van Olomouc. De beide kerkelijke functionarissen zeiden te hopen, dat dit het begin zou zijn van een langdurige en hechte vriendschap, waarin de gelovigen - van hoog tot laag - elkaar veel te zeggen zouden hebben.

Het partnerschap is een feit; dat het een mogelijkheid wordt voor de gelovigen van de beide bisdommen om elkaar te inspireren en te verrijken.

In Tussenbeide wordt verder nog het een en ander over het aartsbisdom Olomouc verteld. Aartsbisschop Jan Graubner werd twee jaar geleden geïnstalleerd als opvolger van František Vanák, die maar kort bisschop was geweest, en te maken had gehad met een soort sanering van het priesterbestand. Zogenaamde vredespriesters, die te veel verbonden waren geweest met het regiem van vóór november 1989, werden daarbij op een zijspoor gezet. Nu is de opbouw van het aartsbisdom in volle gang, een groot aartsbisdom, dat 735 parochies met circa 450 priesters omvat. Daarom is een verzoek om splitsing aan "Rome" gedaan. De van de staat teruggekregen (kerk)gebouwen behoeven veel onderhoud en de opleiding van nieuwe, jonge, priesters vraagt veel aandacht.

Mgr. Van Luyn maakte een rondreis door het bisdom om zich van de situatie op de hoogte te stellen en bezocht daarbij ook parochies in Zlín en Prostějov, die al eerder zich gemeld hebben voor contact met parochies in de buurt van Rotterdam. De parochies van Berkel en Rodenrijs staan op de nominatie daarvoor.

In Vresovice overhandigde bisschop Van Luyn f 15.000,- (een derde deel van zijn wijdingscadeau) aan Jan Jiricek, die behalve directeur van een jongensinternaat (met opleiding tot bouwvakker) ook nog pastoor van 4 parochies is. Het geld zal, met andere giften, gebruikt worden voor het opknappen van een teruggekregen, maar in erbarmelijke staat verkerend gebouw. Verder kon de bisschop namens een organisatie enkele studiebeurzen voor priesterstudenten aanbieden aan Mgr. Staubner.

Toch denken de bisschoppen niet in de eerste plaats aan materiële hulpverlening vanuit Rotterdam. Spirituele contacten zullen voorop staan. Hulpbisschop Hdrlicka van Olomouc zei bij het uitwisselen van cadeaus, waarbij hij een fotoboek over Rotterdam ontving, te hopen dat de band tussen de beide bisdommen even sterk zou worden als de Willemsbrug, zoals hij zich die herinnerde van zijn bezoek aan Rotterdam, ter gelegenheid van de wijding van Mgr. Van Luyn.

Harderwijk - Znojmo

Het comité Harderwijk-Znojmo stuurde bericht over een onlangs gereedgekomen videoband met informatie over de Moravische zusterstad. Hiermee wil het comité iedereen die op de een of andere manier geïnteresseerd is in Znojmo

een visuele indruk geven van deze stad en omgeving en van het leven van de bewoners. Een cameraploeg van videobedrijf B & G-productions uit Harderwijk heeft 4 dagen lang "alles" in Znojmo gefilmd. Wie naar de partnergemeente toe wil krijgt alvast een voorproefje van wat er te beleven is, wie er al geweest is kan achteraf bekende plekjes, personen en situaties nog eens terug zien.

Wie de band (VHS) wil lenen (gratis) of kopen (f 19,95) kan bellen met Sylvia Rijnbeek, Stadhuis Harderwijk, tel. 03410-11256.

Ook heeft het comité Harderwijk-Znojmo een nieuwe druk uitgebracht van het informatieboekje over Znojmo.

Na een inleiding over het ontstaan van de stedenband - de ondertekening van het betreffende verdrag dateert van 15 augustus 1991 - volgt op circa 30 pagina's allerlei wetenswaardigs over het 38.000 inwoners tellende Znojmo. Eerst komt de geschiedenis aan bod, die zoals van zo veel plaatsen, tamelijk bewogen is geweest. Daarna kunnen we lezen over het huidige Znojmo en tenslotte wordt een groot aantal monumenten die de stad rijk is beschreven.

Het met een aantal foto's geïllustreerde boekje bevat heel wat wetenswaardigheden en kan bij een bezoek aan Znojmo ook als een handig reisgidsje dienen.

Ook voor het boekje en in het algemeen voor informatie over vakantiemogelijkheden e.d. in Znojmo kan men zich wenden tot Sylvia Rijnbeek, secretaresse van het comité Harderwijk-Znojmo, tel. 03410-11256.

De Ronde Venen - Kolín

Tijdens de gemeenteraadsverkiezingen van maart jl. waren vertegenwoordigers uit Kolín van Tsjechische politieke partijen op bezoek in de gemeente De Ronde Venen om zich over de gang van zaken te oriënteren. Van 30 september tot 5 oktober jl. ging een groep van 14 Ronde Veners op tegenbezoek in partnergemeente Kolín om een en ander te horen van - en te praten over verkiezingsprogramma's en campagnes aldaar. In Tsjechië worden op 18 en 19 november nieuwe gemeenteraden gekozen.

Van Bart van Strien, wethouder van De Ronde Venen en deelnemer aan de reis ontving ik een uitgebreid verslag daarover en daarbij ook de tekst van een door enkele gastheren uit Kolín gehouden inleiding over de Tsjechische kieswet inzake met name gemeenteraadsverkiezingen en de daaruit volgende gang van zaken, toegespitst op de gemeente Kolín. De vele bijzonderheden zullen voor de gemiddelde lezer van de Ledenbrief niet zo interessant zijn. Voor wie er echt in wil duiken zal de heer Van Strien zeker wel een exemplaar beschikbaar hebben.

In elk geval is het verkiezingsproces tamelijk ingewikkeld. In de Tsjechische Republiek heeft men voor het Duitse model gekozen. Volgens de inleiders zijn velen, waaronder zij zelf, daar niet onverdeeld blij mee; de democratie zou er niet helemaal mee gewaarborgd zijn. In de volksmond vergelijkt men in Tsjechië deze verkiezingen wel met "de Gouden Nachtegaal" een bekend Songfestival, waar het ook een soort gokspel is, wie er wint, aldus een van de inleiders.

Misschien wel aardig om te weten, dat ook Kolín een "lijst van onafhankelijken" kent. Resultaat van onvrede over de medische zorg in de gemeente en een initiatief van doktoren en verplegend personeel van het plaatselijke ziekenhuis. Uitgerekend die partij wordt als de belangrijkste oppositiepartij van de ODS, de grootste, ook landelijke, partij, beschouwd, al hebben de gezondheidszorgers buiten hun eigen specifieke wensen weinig andere punten op het programma.

Over de programma's van compagnes van enkele politieke partijen werd de delegatie ook uitgebreid voorgelicht. Daarbij bleek dat met name de ODS in Kolín gebruik maakt van tijdens het bezoek aan de Ronde Venen opgedane

ideeën. Ze deden ook niet geheimzinnig over het totale budget van de verkiezingsacties, zo'n 200.000 kronen. De kandidaten zelf dragen daaraan het nodige bij; de lijsttrekker zelf alleen al de 10.000 kronen voor de aanplakbiljetten met zijn foto erop.

In zijn conclusie van de gesprekken met de politici van Kolín, die overigens lang niet allemaal belangstelling toonden, ook niet voor een bezoek aan De Ronde Venen in maart van dit jaar, zegt wethouder Van Strien dit laatste jammer te vinden, maar te vermoeden dat de bezoeken over en weer uniek zijn geweest, omdat hem niet gebleken is dat enige andere gemeente met banden in Tsjechië zoiets heeft opgezet. Ook dat laatste betreurt hij en hij zegt dit een gemiste kans te vinden met betrekking tot het democratiseringsproces dáár.

Mook en Middelaar - Přebyslav

De heer Van Kuppeveld van de gemeente Mook en Middelaar zond een verslag van het bezoek dat een delegatie uit de Noord-Limburgse plaats van 15 tot 19 september jl. gebracht heeft aan partnergemeente Přebyslav.

Een van de hoogtepunten van het bezoek was de onthulling van de "steen der vriendschap", een kunstwerk gemaakt door de heer Podrazky, beeldend kunstenaar, tevens loco-burgemeester van Přebyslav. Daarbij was ook de ambassadeur van Nederland in Tsjechië, de heer Heinemann aanwezig, alsmede een lid van het Tsjechische parlement.

Eerstgenoemde sprak zijn waardering uit voor de initiatieven van de beide gemeenten. Burgemeester Novotny van Přebyslav en wethouder Van der Heijden van Mook en Middelaar spraken vervolgens over de groeiende banden tussen de gemeenten en de wil om tot verdere verdieping van de vriendschap te komen. De heer Lodders van de Stichting Přebyslav zei verheugd te zijn over de al bestaande contacten en de bereidheid van de bevolking in beide gemeenten om die contacten verder uit te bouwen.

Veel indruk maakte ook de op zondag 18 september bij het ruitersandbeeld van Jan Žižka, nabij het slot van Přebyslav, gehouden bijeenkomst ter herdenking van de 570e sterfdag van de beroemde legeraanvoerder van de Tsjechische Hussieten. Het standbeeld staat op de plaats waar Jan Žižka in 1424 is gestorven. 3000 aanwezigen waren er bij deze herdenking en onder hen 185 Tsjechische burgemeesters. Ook president Havel was naar Přebyslav gekomen en hield daar een redevoering, waarin hij het Tsjechische volk opriep te streven naar meer bewustwording van de eigen identiteit.

Na afloop had wethouder Van der Heijden nog een korte ontmoeting met de president. De rest van de tijd in Přebyslav was gevuld met o.a. bespreking van de activiteiten en nieuwe initiatieven in het kader van de stedenband, bezoeken aan een tentoonstelling van regionale zuivelproducten en een rondgang langs een aantal objecten.

Op de eerste dag van het bezoek vond ook nog de opening plaats van een expositie over oud Přebyslav in een plaatselijke basisschool. Hier was ook plaats ingeruimd voor documentatie over Mook en Middelaar, zowel over het heden als het verleden.

Zowel van Nederlandse als van Tsjechische zijde was men heel tevreden over het bijzonder goede en prettige verloop van de dagen.

Ten slotte dank aan degenen, die door het sturen van informatie hebben gezorgd dat er weer een volle stedenbandrubriek kon worden samengesteld.

Jan van Gastel.

Cok Oostveen verzamelt voor de V.N.T.S. allerlei informatie op het gebied van reizen, vervoer, vakantiewoningen e.d. Een en ander staat ter beschikking van V.N.T.S.-leden. Hebt u op dit gebied nuttige informatie voor de V.N.T.S., laat het Cok dan weten. Zijn adres is: Mesdagstraat 23-I, 1073 HJ Amsterdam. Tel. 020-6628546.

VAN EN OVER TSJECHIE EN SLOWAKIJE

1944/1945 - 1994/1995 (2)

In aflevering 1. ging het over de Slowaakse opstand en de verovering van de Dukla-pas. Deze keer iets over de laatste twee maanden van 1944.

Nadat op 27 oktober Banská Bystrica door de Duitsers op de opstandige Slowaken was heroverd en deze laatsten zich in de bergen en bossen hadden moeten terugtrekken, namen de tijdelijke overwinnaars wraak op de achtergebleven burgerbevolking. Een groot aantal dorpen werd platgebrand, nadat de bewoners naar concentratiekampen waren weggevoerd, voorzover ze al niet ter plekke waren doodgeschoten wegens hulpverlening aan de opstandigen.

In het ruige terrein van de Tatra's slaagden de partizanen er in zich te handhaven. Door middel van een taaie guerilla probeerden ze de Duitse troepen zoveel mogelijk verliezen te bezorgen. Door deze dreiging in de rug was de Duitse legerleiding genoodzaakt veel mankracht achter het font te houden.

Aan dat front gebeurde aanvanke-lijk niet zo veel. Het vierde Oekraïense Front (legergroep) onder generaal Petrov probeerde zich te herstellen van de in de slag om de Dukla-pas geleden verliezen. Meer naar het zuiden was dat anders. Collega Malinovski met zijn tweede Oekraïense Front drong vanuit Roemenië door in oost Hongarije en slaagde er in december in Budapest te omsingelen.

Ook in Slowakije kwam er in december weer wat meer strijd. De Duitse legerberichten maken dan melding van Russische doorbraakpogingen ten westen van de Dukla-pas en van zware strijd bij "penetratie-plekken", een speciale manier om te zeggen dat het front niet overal gehandhaafd had kunnen worden.

Verder is er sprake van hevige gevechten in het Slowaaks-Hongaars grensgebied, met vanuit het zuiden oprukkende Sovjettroepen. Dat betekent dan dat ook daar op Tsjechoslowaaks grondgebied wordt gevochten. Een groot deel van Zuid Slowakije was immers in 1939 door Hongarije geannexeerd. Het zelfde gold voor de zgn. Karpaten-Oekraïne, tot 1939 de meest oostelijke provincie van Tsjechoslowakije. Een gebied overigens dat kort na het einde van de oorlog aan de Sovjet Unie werd afgestaan. Aan de bevrijding hiervan eind 1944 is om die reden tientallen jaren lang in Tsjechoslowakije geen woord vuil gemaakt.

Eind december 1944 heeft de strijd het gebied om Kosice bereikt en worden de Duitsers langs de rivieren Ipel en Slana langzaam naar het noorden gedrongen.

Zo vordert de bevrijding stukje bij beetje. Van een bewegingsoorlog, dus van een snelle bevrijding, is geen sprake. Nog niet. Pas na het begin van het grote winteroffensief van het Rode Leger op 12 januari 1945 zal er hier en daar wat tempo in komen. Daarover een volgende keer.

Bij het zoeken naar documentatie over de bevrijding van Tsjechoslowakije vond ik bij toeval in een fascimile-uitgave over in de tweede wereldoorlog uitgeworpen boven Nederland uitgeworpen Bij het zoeken naar documentatie over de bevrijding van Tsjechoslowakije vond ik bij toeval in een fascimile-uitgave over in de tweede wereldoorlog uitgeworpen

reldoorlog door de geallieerde luchtmacht pamfletten ook een afdruk van "Nachrichten für die Truppe". Dat was een boven en achter de linies verspreid Duitstalig krantje, waarin de successen

van de geallieerde strijdkrachten breed werden uitgemeten om zo het moreel van de Duitse militairen te ondermijnen.

Dat zo'n vlugschrift het nieuws wel eens wat ongenueanceerd bracht ligt voor de hand, maar wat "Nachrichten für die Truppe" er in nummer 155 van 18 september 1944 van maakte was wel wat erg ver bezijden de werkelijkheid. Want in het blaadje van 18 september met berichten over de luchtlandingen

bij Arnhem, Nijmegen enz. staat - ook op pagina 1 - te lezen: Sovjet tanks rollen al op Bratislava aan. Volgens wordt dan ge-

meld, dat lange colonnes van het Rode Leger frank en vrij, zonder tegenstand te ontmoeten dwars door Slowakije, door het dal van de Vah naar Bratislava en Wenen oprukken. Verder is er sprake van het vrijwel afsnijden van de Duitse strijdkrachten in de noordelijke Karpaten en de Beskiden, als gevolg van het samenkomen van Russen en Slowaken en van omsingeling van troepen bij Zemplin. "Vele Duitse eenheden hebben niet meer van zich laten horen en aangenomen mag worden, dat ze zich hebben overgegeven", zo lezen we ook nog.

Al met al wordt de lezers voorgehouden dat het front in Slowakije geheel in elkaar is gestort en het met de Duitse heerschappij in Slowakije wel gedaan is.

Mogelijk dat "Nachrichten für die Truppe" uit de aanvankelijk aardig geslaagde Slowaakse opstand en het overlopen van Slowaakse legereenheden naar de verzetstrijders heeft afgeleid, dat de Sovjettroepen nu wel in een ruk naar het westen zouden kunnen doorstomen en dat dus ook aan het doen waren.

Of de krantjes ook boven Tsjechoslowakije zijn uitgeworpen weet ik niet. Als dat het geval is geweest had ook dat land een dolle dinsdag kunnen beleven, want 18 september 1944 was een maandag!

Jan van Gastel.

Het volgende is ontleend aan de brochure Joint Implementation van het Ministerie van VROM.

JOINT IMPLEMENTATION / Gezamenlijk ondernemen voor een beter milieu.

In 1992 is de grote VN-Conferentie over Milieu en Ontwikkeling (UNCED) in Rio de Janeiro gehouden. Een van de belangrijke uitkomsten daarvan is de ondertekening door meer dan 150 landen van het Klimaatverdrag. Met het verdrag leggen de ondertekenaars zichzelf de verplichting op het klimaat te beschermen ten behoeve van huidige en toekomstige generaties. Daartoe moet de uitstoot van broeikasgassen de komende eeuw fors teruggebracht worden. Afgesproken is om de uitstoot van CO2 en andere niet onder het Protocol van Montreal - inzake stoffen die de ozonlaag aantasten - vallende broeikasgassen (zoals methaan en lachgas) in het jaar 2000 te stabiliseren op het niveau van 1990. Het verdrag benadrukt het belang van voorzorgsmaatregelen, ook zolang het wetenschappelijk bewijs voor de verstoring van het klimaatstelsel nog niet geheel sluitend is.

Om dit doel te bereiken kunnen (partners in) verschillende landen maatregelen gezamenlijk uitvoeren. Dit heet Joint Implementation. Ruim genomen houdt Joint Implementation in dat (overheden, instellingen en

Sowjet-Panzer rollen schon auf Pressburg zu

Auf den freien Durchmarschstrassen quer durch die Slowakei nach Pressburg rollen lange Kolonnen von Sowjetpanzern, Artillerie und schnellen Truppen nach Südwesten, ohne auf Widerstand zu stossen.

Im Waagtal, dem Aufmarschgebiet nach Pressburg und Wien, sichern slowakische Verbände den nachrückenden Sowjets Ausgangsstellungen für die Grossoffensive gegen das Donautal.

Der russische Einbruch in die Slowakei hat jetzt bereits die in grösster Hast aufgeworfenen Feindbefestigungen des Südostwalls zum grossen Teil wertlos gemacht. Vom Waagtal aus können die vereinigten russischen und slowakischen Verbände direkt in das Marchfeld vor den Toren von Wien einbrechen und gegen Wien vorstossen, ohne erst Pressburg zu nehmen.

Mit Einkesselung bedroht

Inzwischen hat die Vereinigung der Russen mit den Slowaken die deutschen Kampfgruppen in den Nordkarpaten und Beskiden zum grössten Teil abgeschnitten.

Eine der Kampfgruppen im Bereich von Zemplin wird von Russen und Slowaken in die Kessel genommen und ist mit der Einkesselung bedroht. Andere Kampfgruppen werden gegen die

Einheiten
in vor
das

Ruim genomen houdt Joint Implementation in dat (overheden, instellingen en bedrijven in) de meer welvarende landen investeren in emissiebeperkende maatregelen in de Derde Wereld en in landen in Midden- en Oosteuropa. In ruil voor de investeringen en/of technologie-overdracht, wordt een deel van de bereikte CO₂-reductie toegerekend aan het investerende land. Dit ontvangt zogenoemde 'credits' voor zijn investering. Deze credits kunnen worden gebruikt bij de realisatie van de eigen nationale emissiedoelstelling. Dit betekent niet dat de Westerse/Ontwikkelde landen hiermee van de verplichting zijn ontslagen verdergaande maatregelen in eigen land te nemen.

In dit kader hebben Tsjechië en de Verenigde Staten de krachten gebundeld om de uitstoot van CO₂ in het door luchtvervuiling geteisterde Bohemen met meer dan 60% te reduceren. Hiermee verbetert tevens de lokale luchtkwaliteit omdat ook de uitstoot van zwavel en stikstof aanzienlijk afneemt.

In vergelijking met de rest van Tsjechië, is in Děčín (55.000 inwoners) de gemiddelde leeftijd vijf jaar lager, het percentage prenatale en postnatale complicaties 400% hoger, de kindersterfte twee keer hoger en het gehalte zwaveldioxide elf keer hoger dan de toelaatbare norm van de Wereld Gezondheidsorganisatie (WHO). Redenen genoeg voor de Tsjechische overheid voortaan voorrang te verlenen aan projecten die direct de volksgezondheid ten goede komen.

Het Joint Implementation project wordt uitgevoerd door drie grote Amerikaanse electriciteitsmaatschappijen en de stad Děčín. De drie maatschappijen, Wisconsin Electric Power Company, NIPSCO Industries en Edison Development Company hebben gezamenlijk US\$ 600.000 geïnvesteerd. Met vernieuwde technologieën wordt een op bruinkool gestookte electriciteitscentrale omgebouwd tot een centrale op aardgas. Bovendien worden verbeteringen aangebracht die de energie-efficiëntie aanzienlijk verhogen. Niet alleen lokaal heeft het project grote positieve gevolgen. Mondiaal gezien vindt door de vernieuwde installatie een CO₂-reductie plaats van 12.800 ton per jaar (65% minder dan met de oude installatie).

De Amerikanen krijgen in ruil voor hun investering CO₂-credits. Concreet houdt dit in dat de stad Děčín jaarlijks 5.200 ton CO₂ aan de drie Amerikaanse bedrijven toerekent. Hiermee realiseren de bedrijven een deel van hun emissiereductie-doelstelling in Tsjechië en wel tegen aanzienlijk lagere kosten dan in de VS mogelijk is. De credits zouden te zijner tijd verrekend kunnen worden met de emissies van de VS zelf, als 'creditering' eenmaal onder het Klimaatverdrag is geregeld. Naast het voordeel van een project voor de volksgezondheid, kunnen de Tsjechen op deze manier aan de internationaal afgesproken reductie-doelstelling (onder het Klimaatverdrag) voldoen zonder zich in grote schulden te steken. In tegenstelling tot ontwikkelingslanden, hebben de Oosteuropese landen namelijk wel een emissieplafond. Als te zijner tijd de credits door de Conferentie der Partijen worden gehonoreerd, rest voor de Tsjechen in principe een krediet van maximaal 7.600 ton per jaar.

Johannes Sugito.

UIT DE KNIPSELMAP

Impasse in Slowakije

Voor zover ik heb kunnen nagaan hebben de parlementsverkiezingen in Slowakije van eind september in de Nederlandse media niet al te veel aandacht

Restaurant Bohemen

Het enige Tsjechische
restaurant in Nederland

Vlees- en visspecialiteiten

Appelhaven 26
1621 BC Hoorn (N.H.)
Tel. 02290-47692

gekregen. Toch was de uitslag best nog verrassend, want al was voor de Beweging voor een Democratisch Slowakije (HZDS) van Vladimir Meciar een redelijk resultaat verwacht, bijna niemand had deze partij 35% van de stemmen toegedacht. Daarmee werd de HZDS alléén al groter dan de partijen die de tussenregering van Michal Kovac hadden gevormd, samen. Die coalitie van de Partij van Democratisch Links (SDL), de Christen-democratische Beweging (KDH) en de Democratische Unie (DU) kwam immers maar tot zo'n 30%. In parlamentszetels uitgedrukt kwam Vladimir Meciar op 61, van de 150, altijd nog te weinig voor een meerderheidsregering, zodat hij om te gaan regeren bondgenoten moest gaan zoeken. Of zo een oplossing bereikt kan worden is op dit moment (31 oktober) nog niet duidelijk. Op 25 oktober jl. gaf het Financieel Dagblad een overzicht van de problemen bij de vorming van een nieuwe regering. Het blad geeft aan dat de HZDS eigenlijk maar één potentiële coalitiepartner heeft, namelijk de Slowaakse Nationale Partij (SNS). Maar die is maar klein en heeft 9 zetels, te weinig om HZDS aan een meerderheid te helpen. Pogingen van Meciar om de christen-democraten tot samenwerking te brengen zijn mislukt. Ook de linkse partijen - naast de SDL, overigens verliezer bij de verkiezingen, haalde ook de Arbeiders Associatie van Slowakije (ZRS) zetels - voelen niet veel voor samenwerking met HZDS.

Meer nog dan de partijprogramma's lijkt de persoon van Vladimir Meciar een beletsel voor gezamenlijk regeren. Hij wordt buiten zijn partij als te dictatoriaal beschouwd en leeft op voet van oorlog met president Kovac, die veel heeft bijgedragen aan de val van een vorig kabinet onder leiding van Meciar.

Voor Kovac en de regeringsleider sedert begin 1994, Jozef Moravcik, hebben de verkiezingsresultaten de vorming van een meerderheidsregering ook vrijwel onmogelijk gemaakt. Alle partijen, behalve HZDS en SNS, zouden daaraan moeten deelnemen. Dat zou betekenen dat de ZRS, die weinig moet hebben van privatisering en markteconomie, steun zou moeten verlenen aan een haar onwelgevallig regeringsprogramma. Want de partijen van het kabinet Moravcik willen de hervormingen, die zij gedurende hun bewind van een halfjaar in een stroomversnelling hadden gebracht, met kracht voortzetten. Mogelijk is als de Ledenbrief van november verschijnt een uitweg uit de impasse gevonden. Maar duidelijk is al wel, dat de verkiezingsuitslag niet bevordelijk is voor het vormen van een stabiele regering. Geen wonder dat het Financieel Dagblad de kans op nieuw verkiezingen op korte termijn aanwezig acht.

PS Op 3 november jl. is de regering Moravcik, die na de verkiezingen de honneurs was blijven waarnemen, officieel afgetreden, dit onder de dreiging van een nederlaag in het parlement bij een door de HZDS aangekondigde motie van wantrouwen. Meer dan ooit is het twijfelachtig of er een meerderheidskabinet te vormen valt. Voor een motie van afkeuring stemmen is nog iets anders dan regeringsverantwoordelijkheid aanvaarden.

71 MECHANIZO VANĚ VÝSADKOVĚ PLUK is een snel inzetbare Tsjechische parachutisteneenheid. Zo valt te lezen in Alle Hens, Maandblad voor de Koninklijke Marine, oktober 1994, toegestuurd door mevrouw De Grooth uit Anna Paulowna.

Begin dit jaar waren de para's de gastheren van een aantal militairen van het Nederlandse Korps Mariniers en nu werden de Tsjechen op hun beurt ontvangen door de 24 Ondersteuningscompagnie van majoor Rob Verkerk. De majoor zorgde voor een paar leuke uitstapjes naar Utrecht (nachtleven!) en Rotterdam (de Wereldhavendagen), maar militair gezien ging het om andere dingen. Kennismaking met de amfibische opleiding stond centraal. Voor sommige Tsjechen was het ook de eerste kennismaking met de zee. En niet vanuit een strandstoel met een pilsje onder handbereik, maar deinend in een landingsvaartuig voor de

kust van Texel. Waarvan, op een afstand van enkele tientallen meters uit die kust, de kleppen naar beneden gingen teneinde de para's in de gelegenheid te stellen wadend door het Noordzeewater strandwaarts te gaan. Een oefening, die behalve overdag ook nog eens 's nachts werd herhaald. Van Nederlandse zijde werd vooral de snelheid van handelen van de Tsjechen opmerkelijk gevonden, niet alleen bij het banjeren door het zilte water, maar ook bij een "urban combat-demo", 'n soort nagebootst huis-aan-huis-gevecht. Ook het schieten met het nieuwe M-136 antitankwapen ging de mannen met de rode baretten goed af, zo meldt Alle Hens verder.

Vonden de deelnemers uit Tsjechië hun uitstapje naar Nederland een soort vakantie, voor de legerleiding zit er meer achter. Met bezoeken aan andere landen probeert men het imago van het militaire beroep wat op te krikken, zo gaf luitenant-kolonel Josef Vítek onomwonden te kennen. Het kan de animo om beroepswoldaad te worden vergroten. Want ook Tsjechië wil naar een beroepsleger toe. Verder kan het meehelpen de aansluiting bij het westen te versnellen. Majoor Verkerk denkt dat dit toch nog wel de nodige tijd zal vergen, omdat de omvorming van de offensief ingestelde Tsjechische krijgsmacht naar de Navonormen veel geld zal kosten en dit niet dadelijk beschikbaar zal zijn.

Vakantie in Tsjechië

2 vakantiehuizen bij 't Lipnomeer, ideaal watersport- recreatiegebied voor surfen, zeilen, vissen, zwemmen.

2 vakantiehuizen in Starý Plzenec, rustig aan de bosrand gelegen, met mooie grote tuin.

Voor info en folder: tel. 04189 - 1893.

Het Korps Mariniers hoopt dat de kennismaking met de Tsjechische para's zal kunnen leiden tot een overeenkomst voor meer oefeningen op elkaars terrein. In Tsjechië is geen zeekust en in Nederland is gebrek aan grote ruige en onherbergzame terreinen. Moderne multifunctionele strijdkrachten dienen van alle markten thuis te zijn en dus ook onder uiteenlopende omstandigheden geoefend te kunnen worden. De Tsjechische minister van defensie liet inmiddels al weten een Tsjechisch-Nederlandse samenwerking in deze wel te zien zitten.

Tot slot nog een paar knipseltjes.

- Zowel in Hongarije als in Tsjechië is rumoer ontstaan over afspraken die Douwe Egberts gemaakt zou hebben met de, vooral Duitse, concurrentie over prijsverhogingen. In Hongarije is de zaak nog in onderzoek, maar in de Tsjechische Republiek heeft een commissie van het Ministerie van Economische Zaken naar eigen zeggen de zaak al rond en luidt de conclusie dat DE het in het voorjaar van 1994 met Jacobs en Tchibo op een akkoordje heeft gegooid om gezamenlijk de koffieprijzen fors omhoog te gooien. Zulke afspraken zijn wettelijk verboden en kunnen overtreders op een boete van 7 miljoen kronen komen te staan. Douwe Egberts nu op de achterste benen.

Een zegsman in Praag noemt de hele zaak een groot misverstand, voortkomend uit onervarenheid. Die maakt dat men de werking van de markt niet begrijpt en dus ook niet begrijpt dat alle koffieproducten soms genoodzaakt zijn de prijzen te verhogen, als gevolg van objectieve factoren als de prijs op de wereldmarkt. Volgens de DE-spreker ging het overleg met de andere bedrijven alleen maar over de vraag hoe het publiek over de prijsverhogingen voorgelicht moest worden. Niks ongeoorloofde deal dus, volgens DE.

- De Nederlandse schrijfster Miep Diekmann is onderscheiden met het erelidmaatschap van de Tsjechische PEN-club, het internationale verband van schrijvers. Deze onderscheiding dankt ze aan de grote verdiensten die zij gehad heeft voor de Tsjechische jeugdliteratuur

in Nederland. Jarenlang liepen de contacten met Tsjechische schrijvers via haar en door de bemoeienissen van Miep Diekmann kon na Duitsland in Nederland het grootste aantal titels van schrijvers uit toen nog Tsjechoslowakije, worden uitgegeven.

- Nog een bericht over Nederlands-Tsjechische samenwerking. Het Energie-onderzoekcentrum Nederland (ECN) te Petten gaat samen met de Tsjechische overheid onderzoeken hoe het energiegebruik in steden teruggeschroefd kan worden. Subsidie voor de activiteiten van "Petten" wordt verleend via het Nederlandse Programma Oost-Europa. Reeds eerder werd door ECN geadviseerd over het beperken van industrieel energiegebruik, zowel aan de Tsjechische als aan de Slowaakse overheid. De Tsjechen willen nu dus ook voor een ander project advies. Wat de Slowaken met de verstrekte tips gaan doen is nog niet bekend, evenmin of zij voor nadere advisering in aanmerking willen komen.
- Een groot deel van de werknemers van de Skoda-autofabrieken in Mlada Boleslav heeft op 17 oktober één uur gestaakt. Uitgerekend op de dag waarop feestelijk begonnen had moeten worden met de productie van de Felicia, de opvolger van de Favorit. Aanleiding was de aangekondigde opheffing van een kleine 1000 arbeidsplaatsen. Maar ook onvrede over de politiek van moederbedrijf Volkswagen speelde een rol. Men vindt dat allerlei beloften door Volkswagen niet waar worden gemaakt en dat afbraak van werkgelegenheid er nu nog boven op komt. Terwijl de werkgelegenheidsgarantie in 1991 nu juist een belangrijke reden was om met Volkswagen in zee te gaan in plaats van met Renault. Of de actie iets zal opleveren is nog niet bekend. Wel heeft de Felicia bij de eerste presentatie aan de autovakpers een goede indruk gemaakt. De deskundigen schrijven over een auto die zich qua styling prima kan meten met de concurrentie. Een Volkswagen-styling, dat wel. Als het lukt de Felicia 10 tot 15% goedkoper aan te bieden als soortgelijke auto's van andere merken, dan is een goede verkoop verzekerd, zo is de algemene opinie. Eind november begint de verkoop in Nederland, voorlopig echter nog alleen voor de goedkoopste typen. Dan worden de prijzen bekend.

Jan van Gastel.

BB Assurantiën Vastgoed

Overweegt u een huis te verkopen of te kopen ?

BB Assurantiën Vastgoed bemiddelt, en u als **VNTS** lid krijgt **25%** korting op de bemiddelingskosten. Overigens is het te koop aanbieden of het plaatsen van een zoekopdracht **gratis**. U betaalt pas bij de aan- of verkoop.

NO CURE, NO PAY

Bel mij gerust eens voor een vrijblijvende afspraak.

070-3624050

BB ASSURANTIËN / VASTGOED APELDOORNSELAAN 72 2573 LN DEN HAAG

TSJECHISCHE PORTRETTE (XI)

František Kupka en de abstracte kunst

De Tsjech František Kupka (1871-1957) kan men wel één van de pioniers van de abstracte kunst noemen. Immers reeds in 1895 verkondigde hij dat de schilderkunst geen duidelijk herkenbare objecten nodig heeft. Al in 1912, nog eerder dan de groten van de abstracte kunst, de Russen Malevitsj en Kandinsky exposeerde hij abstracte schilderijen. Maar evenmin als de andere avant-gardisten oogstte hij met zijn werk aanvankelijk veel succes. De Jugendstil waarover ik eerder in onze Ledenbrief schreef (mei 1994) heeft een blijvende invloed op zijn werk gehad.

František Kupka genoot zijn opleiding in Praag en Wenen, kwam in 1895 naar Parijs en is tot zijn dood in 1957 in Frankrijk blijven wonen. Toch was de relatie met zijn vaderland niet verbroken. Praag richtte in 1946 een Kupka-museum op. De schilder had inmiddels een internationale faam verworven, getuige tentoonstellingen in Keulen, München, Wenen en in 1968 in Amsterdam. Zijn echtgenote schonk in

1963 een groot aantal werken aan het Musée National d'Art in Parijs.

Zoals zovele schilders is Kupka begonnen als figuratief schilder maar al vroeg ging hij over tot de abstracte kunst. Van invloed hierbij was zijn belangstelling voor theosofie en oosterse filosofie. Dit geldt overigens ook voor Mondriaan.

Hij experimenteerde zowel op het gebied van de geometrische als de expressionistische abstractie. Kleur en ritme, golfbewegingen, de arabeske en het ornament vormen in zijn werk belangrijke elementen.

Aan de theorieën en experimenten, waaraan zijn tijd zo rijk was (de abstractie bij Kandinsky, verdedigd in diens "Ueber das Geistige in der Kunst", de kleurtheorieën en het zgn. "pointillisme" van Seurat en Signac) hebben alle hun invloed uitgeoefend op het werk van Kupka, die evenwel zijn eigen werkmethoden en stijl behield. Kupka zocht evenals Kandinsky de onzichtbare wereld achter de zichtbare realiteit en hiervoor waren zijns inziens kleuren en lijnen voldoende. Hij wilde echter niet beschouwd worden als een epigoon van het in zijn tijd bloeiende kubisme. Zijn financiële onafhankelijkheid, dank zij zijn werk als illustrator, stelde hem in staat te experimenteren en zijn eigen weg te gaan. Vaak voltooide hij een schilderij pas na jaren en de dateringen zijn dan ook niet altijd betrouwbaar. Kupka exposeerde zijn abstracte werk in 1912 in de Parijse "Salon d'automne", waarbij het werk van deze Tsjech voor sommigen als "anti-Frans" werd betiteld! Kupka zocht, overigens zonder veel succes, naar een relatie tussen muziek en abstracte schilderkunst. In 1913 zei hij: "Ik tast nog in het duister, maar ik geloof dat ik iets kan vinden tussen zien en horen en dat ik een fuga met kleuren kan maken, zoals Bach met zijn muziek heeft gecreëerd".

Hoewel hij aanvankelijk in Parijs een nogal geïsoleerd bestaan leidde, kreeg Kupka steeds meer bekendheid, vooral nadat hij lid was geworden van de kunstenaarsgroep "Abstraction-Création", waar hij geestverwanten trof als Arp en de Nederlander Van Doesburg. In 1922 wordt Kupka aangewezen als gedelegeerde van de Praagse academie van beeldende kunsten in Parijs om

Tsjechische studenten te onderrichten in Franse kunst en cultuur. In het daarop volgende jaar verschijnt in Praag een boek waarin hij zijn artistieke ideeën weergeeft, die duidelijk beïnvloed zijn door zijn theosofische achtergrond en de geschriften van de antroposoof Rudolf Steiner. De echte erkenning van Kupka volgt pas na de Tweede Wereldoorlog wanneer het Museum of Modern Art in New York en de Tsjechische regering werk van hem kopen.

Nederland bezit bij mijn weten geen werk van Kupka. Om hiervan iets te zien moet men naar Praag (Narodní Galerie), Parijs of New York. Misschien is er voldoende belangstelling voor het oeuvre van deze nu internationaal bekende Tsjech om eens een expositie in ons land te organiseren. Ik teken hierbij nog aan, dat op een tentoonstelling in het Haags Gemeentemuseum in 1987

getiteld "The spiritual in art. Het mysterie van de abstracten 1890-1985" ook werk van Kupka vertegenwoordigd was. Dit geldt bovendien voor de tentoonstelling "Europa Europa. Das Jahrhundert der Avantgarde in Mittel- und Osteuropa", die dit jaar in Bonn werd georganiseerd. Naar aanleiding van deze expositie van vroegere en hedendaagse Oost- en Midden-Europese kunst schreef NRC-Handelsblad over Kupka: "In Parijs waar hij in 1896 naar toe verhuisde, bleef hij altijd een marginale schilder. Maar in de context van Oost-Europa blijkt hij een centrale figuur te zijn, met zijn half-expressionistische, half-abstracte landschapsbeelden".

Ook uit het werk van Kupka blijkt hoe nauw de banden waren en zijn tussen de Tsjechische en Westeuropese cultuur. Dezelfde kunststromingen, die West-Europa in de loop der eeuwen heeft gekend, hebben zich ook in Bohemen ontwikkeld.

Peter Krug.

* Het maandelijks uitgeven van de Ledenbrief kost
* de VNTS een flinke duit. Door advertenties kun-
* nen wij deze kosten drukken en u bereikt daarmee
* een gericht publiek in een oplaat van + 750
* exemplaren. Onderstaand onze tarieven:

* 1/16 pag.	* f 16,50;	* 5 nrs.	* f 80,=;	* 10 nrs.	* f 155,=
* 1/8 "	* f 22,--;	* " "	* f 105,=;	* " "	* f 205,=
* 1/4 "	* f 33,--;	* " "	* f 160,=;	* " "	* f 315,=
* 1/2 "	* f 55,--;	* " "	* f 265,=;	* " "	* f 510,=
* hele pag.	* f 93,50;	* " "	* f 450,=;	* " "	* f 850,=

* Voor nadere inlichtingen: Secr. V.N.T.S., Nieuwendamlaan 274,
* 2547 JR DEN HAAG. Tel. 070-3258679.

* *****

VNTS

TSJECHISCHE PORTRETTE (XII)

Miroslav Tyrš en de Sokolbeweging

MIROSLAV TYRŠ,
DE STICHTER VAN „SOKOL“.

De sport nam in de Eerste Tsjechoslowaakse Republiek een belangrijke plaats in. Naast de katholieke sportvereniging "Orel" (Adelaar) en de "Werklieden-turnclubs" kreeg de turnvereniging "Sokol" (Valk) de grootste bekendheid.

De "Sokol"-beweging werd al in 1862 gesticht door dr. Miroslav Tyrš (1832-1884) en Jindřich Fügner (1822-1865) naar het voorbeeld van Duitse turnclubs. De door het panslavisme beïnvloede organisatie had zich ten doel gesteld de fysieke, geestelijke en morele kracht van het Tsjechische volk te versterken en hiermede ook het nationale en culturele bewustzijn. Men hield zich niet alleen met sport bezig maar organiseerde ook voordrachten over het nationale vraagstuk en bond bovendien de strijd aan tegen het veel voorkomende alcoholisme.

Naar het voorbeeld van Praag vormden zich in de grote steden Sokolclubs, die zich in 1889 verenigden tot een boven de partijen staande paramilitaire organisatie.

De "Sokol" droeg hoewel (naar Duits voorbeeld) straf militair georganiseerd en geuniformeerd een uitgesproken democratisch karakter, geheel in de geest van Masaryk en Beneš, die de beweging steunden.

Sedert de jaren zestig van de vorige eeuw speelde de nationaal-Tsjechische "Sokol"-beweging een steeds belangrijker rol. Geen wonder, dat de Oostenrijkse autoriteiten de organisatie tijdens de Eerste Wereldoorlog (in 1915) verboden. De "Sokol" vormde tijdens deze oorlog de kern van de Tsjechische legioenen aan geallieerde zijde. In het roerige revolutiejaar 1918 was het vooral de Sokolbeweging, die door de brede volksmassa werd gewaardeerd als nationaal Tsjechisch instituut. In 1938 telde de organisatie 1,2 miljoen leden. De grote bijeenkomst ("Slet") van 1938 met 500.000 deelnemers was in feite een demonstratie tegen Hitler-Duitsland.

In 1939 werd de "Sokol" door de Duitse bezetters opgeheven en reeds in 1940 verdwenen vele leidende figuren in de gevangenissen en concentratiekampen waar zij niet zelden de dood vonden.

Na de oorlog kon de "Sokol" opnieuw worden opgericht maar na de communistische machtsovername in 1948 moest deze nationale, niet-politieke organisatie opnieuw verdwijnen. Op hun wijze zetten de communisten de Sokol-traditie voort door om de vijf jaar de "Spartakiaden" te organiseren.

Onder de nieuwe president Václav Havel konden de Sokol-turndemonstraties in het Strahov-stadion worden hervat. Aan de laatste demonstratie namen 23.000 turners en 25.000 toeschouwers deel. Aanwezig waren o.a. president Havel en de ministers van binnenlandse en buitenlandse zaken en van onderwijs. Het bleek, dat de Sokol-traditie sterk genoeg was om na bijna zes decennia Duitse bezetting en communistische repressie te herleven.

Peter Krug.

DIVERSEN

Er is bij de redactie een verzoek binnengekomen van de familie Gajdošík. Mevrouw Gajdošíková wil graag in contact komen met een jong Nederlands gezin dat geïnteresseerd is in correspondentie en vriendschap. Aangezien het verzoek is om te corresponderen in het Tsjechisch, hebben we de brief in de oorspronkelijke versie opgenomen.

ve Vlachovicích dne 12.10.1994

Vážení,

Vaši adresu jsem získala od mé mile známé, která žije v Holandsku. Nevím, jak to přesně vyjádřit, aby jste mi porozuměli. Chtěla bych Vás požádat o pomoc. Ráda bych se seznámila a dopisovala si s mladou rodinou z Holandska, která by měla zájem dopisovat si, vyměňovat si nápady, názory, rady, navzájem se navštěvovat apod. Ráda bych se seznámila s rodinou, která má nějaký vztah k České republice. Kdyby to bylo možné, tak bych používala raději češtinu, protože umím jen trochu německy, ale byla bych ochotná a ráda bych se učila i holandsky. Prosím, zda by jste mi mohli pomoci, nevím, kam se mám obrátit, než na Vás. Byla bych Vám nesmírně vděčná.

Teď jen ve stručnosti něco o mě. Je mi 24 let, jsem vdaná, momentálně na mateřské dovolené. Manželovi je 27 let. Máme 2 děti - 3-letou Pavlínu a ročního Vojtíška. Bydlíme v městečku, které obklopuje příroda - na Moravě. Rádi s dětmi cestujeme, chodíme do přírody, já ráda etu a manžela zajímají spíše automobily.

Doufám ve skrytu duše, že mi alespoň trochu pomůžete, nebo poradíte, kam se mám obrátit o radu.

S pozdravem se loučí

Gajdošíková Pavla
Vlachovice 110
763 24 **Vlachovice**
Česká republika

Gajdošíková Pavla
Perla

OPROEP

Wij doen een beroep op onze leden/donateurs en jumelage-gemeenten. Teneinde de kosten van onze jaarlijkse algemene ledenvergadering te beperken en deze toch zo aantrekkelijk mogelijk te maken, verzoeken wij u ons te melden of er op dat moment - 18 of 25 maart of 1 april - groepen (muziek en/of dans) of anderszins (bijv. een poppen- of mimespeler) in Nederland zijn die eventueel op onze jaarvergadering kunnen optreden. Hiermede zouden wij aanzienlijk kunnen besparen op reiskosten. Wij rekenen op uw aller medewerking en wachten met spanning op uw reacties! Tel. 070-3258679.

Het bestuur.

GENOOTSCHAP VOOR TSJECHISCHE EN SLOWAAKSE MUZIEK

Rudolf Karel, een vergeten componist

Op 6 maart 1945 stierf in het kamp Theresiënstadt de componist Rudolf Karel aan dysenterie. Hij mocht de bevrijding niet meer beleven.

Zijn nalatenschap "overleefde" alle revoluties, fluwelen en andere, in negatieve zin, want in alle vier "politieke periodes" 1945-1948, 1948-1968, 1968-1989, 1989-heden werd zijn werk praktisch over het hoofd gezien. Wat overigens het lot van menig goed componist is, en niet alleen Tsjechen!

Karel werd geboren op 9.11.1880 in Plzeň. Hij studeerde eerst rechten maar wijdde zich spoedig geheel aan de muziek, studeerde o.a. bij Dvořák. Invloed van zijn leermeester is in zijn vroege werk te bespeuren, maar Karel wist zich geleidelijk wat daarvan los te maken.

Het meest bekend werd nog zijn sprookjesopera "Smrt kmotřička" ("De dood als peetmoeder") uit 1929 waarvan aan het eind van dit artikel een korte inhoud volgt. Genoemd mag verder worden een monumentale cantate "Vzkříšení" (Opstanding), verband houdend met de gebeurtenissen in 1918, de componist maakte deel uit van het z.g. Tsjechische Legioen. Ook werkte hij in die tijd als dirigent van een ensemble van dit legioen in Rusland.

Rudolf Karel schreef een aantal pianowerken, waarbij de "Drie walsen" (1913) opvallen; van de tweede geven we in muziekvoorbeeld I het begin, een fijnzinnig impressionistisch stuk. Verder ontstonden een groot aantal kamermuziekwerken o.a. Vioolsonate (1913), Pianokwartet (1915), Strijkkwartet (1935), en orkestwerken o.a. Scherzo capriccio (1905), symfonische gedichten Idealen, De demon (1920), Revolutionaire ouverture (1941). Van de liederen valt de cyclus "Liefde" (tekst: S.K. Neumann) op uit 1934. In het eerste lied wordt het beroemde St. Wenceslas-koraal geciteerd (zoals ook in werken van Suk, Novák en Haas). In muziekvoorbeeld II geven we het begin van het eerste lied en het Wenceslas-koraal. Het karakteristieke motief van vier tonen is met een haakje aangeduid.

Wegens verzetsactiviteit wordt Karel in 1943 door de Duitsers gevangen gezet in de beruchte Pankrác-gevangenis te Praag, vandaar wordt hij op 7.2.1945, ernstig ziek, overgebracht naar Theresiënstadt, waar hij dus nog een maand geleefd heeft. Zowel in Pankrác als in Theresiënstadt verschaften vrienden hem notenpapier, zodat hij nog kon componeren. Pianostukken en liederen uit de Pankrác-gevangenis verschenen in een verzamelbundel "Composities uit gevangenschap". Een in Theresiënstadt begonnen nonet bleef onvoltooid.

De dood als peetmoeder Sprookjes-opera van Rudolf Karel naar een tekst van Stanislav Lom. Korte inhoud.

In een dorp wordt een wijnfeest gevierd. Een oude speelman speelt op zijn viool en zingt zijn lied: "De tijden zijn nooit zo slecht dat ze niet slechter zouden kunnen zijn". Juist is zijn dertiende (1) kind geboren, hij zoekt een peetmoeder of -vader maar niemand wil. Daarom wil hij zelfmoord plegen, hetgeen verhinderd wordt door de Dood in de gestalte van een vrouw, die zich als peetmoeder voor het kind aanbiedt.

Na dertien jaar (dit getal schijnt hier belangrijk in het bijgeloof te zijn zoals bij ons?) wil de peetmoeder het peetkind zien. De speelman moet daarvoor met zijn zoon naar een onderaards gewelf waar de kandelaars voor de levende mensen branden. Juist is Peetmoeder Dood bezig om de kandelaar van een gestorven koningin uit te blazen en die van een geboren prinses aan te steken. Peetmoeder Dood wordt zeer boos als de speelman, ziende dat zijn eigen kandelaar bijna op is, deze vervangt door een nieuwe, maar wil toch iets voor diens zoon doen. Zij zegt, dat de jongen medicijnen moet studeren en vertelt dat een patiënt zal sterven als zij aan het hoofdeinde van diens bed staat en zal blijven leven als zij aan het voeteneind staat.

Zeventien jaar gaan voorbij en de jongen is nu een bekende dokter geworden. De prinses is erg ziek en vraagt om hulp; de jonge dokter belooft alles te doen om haar te genezen, óók daar hij meteen verliefd is, al zegt Peetmoeder Dood dan ook bij hoog en laag, dat het geen zin meer heeft.

Alle beroemdheden in de medicijnen proberen vergeefs de prinses beter te maken, ook de jonge dokter is radeloos, temeer daar de Peetmoeder Dood al aan het hoofdeinde van het bed staat. Hij denkt niet aan het "ei van Columbus", waar de dan binnenkomende oude speelman wel aan denkt: Die draait eenvoudig het bed om! En u raadt het al: De prinses geneest en trouwt met de jonge dokter.

Op het bruilofsfeest ziet Peetmoeder Dood echter helaas kans om zich te wreken, als de speelman haar ten dans vraagt. In een wervelende dans sleept zij hem mee naar de andere wereld. In de verte hoort men nog diens lied: "De tijden zijn nooit zo slecht, dat ze niet slechter hadden kunnen zijn".

Als muziekvoorbeeld III volgt het lied van de speelman. Dvorak's invloed is nog merkbaar. De opera werd het eerst uitgevoerd in Brno op 3.2.1933, daarna in het Nationaal Theater te Praag op 31.3.1933, met in de hoofdrol de befaamde alt Marta Krásová.

Hans Wallin.

Als een meisje twintig is, vraagt ze: "Wie is hij?";
als ze dertig is: "Wat is hij?";
als ze veertig is: "Waar is hij?".

H. Thom

Stotterklok

'Hoe laat is het?' vroeg de echtgenote achterdochtig toen haar man laat was thuisgekomen.

'Het moet wel 1 uur zijn, denk ik.'

Waarop de klok drie slagen liet horen.

'Allermachtig!' riep hij. 'Sinds wanneer stottert die klok?'

A.B.

Spondeo ac polliceor!

Dankrede van Leoš Janáček na het verkrijgen van een eredoctoraat filosofie aan de Masaryk Universiteit van Brno.

"Er is mij een eer ten deel gevallen waar ik niet van gedroomd zou hebben. Een muzikant doctor in de filosofie!

Wanneer ik nu aan de Masaryk Universiteit, diens magnificus Dr. Edward Babák, de decaan van de faculteit filosofie, de geëerde Dr. Arne Novak, de zeergeleerde Professor Dr. Antonín Beer, de loffelijke Universiteitssenaat, het gezamenlijke college van Professoren en de minister voor het schoolwezen en de volkscultuur mijn dank uitspreek dan doe ik dat minder namens mijzelf maar des te meer uit naam van mijn werk.

Men roemt de ritmische rijkdom in mijn composities. Ik weet dat die ritmische figuren net zo beweeglijk zijn als ons bewustzijn; ik weet dat al het ritmische het werk van de intensiteit in ons bewustzijn is en dat men het in het licht van het bewustzijn verklaren moet.

Ritmische figuren worden harder en verstarren des te meer wijzelf het meetinstrument, metronoom zijn; des te meer wij in de ban raken van het elimineren van de zuivere, gladde toon in de muziek en in de metriek van het spreken tot een extreme articulatiekunst komen. Tegen beiden verweert zich de scheppende geest.

L. van Beethoven heeft in zijn laatste Sonates al het mechanische, alle gebondenheid aan starre maten van zich afgeschud.

Het accoord van mijn werk is "als een mooie droom".

Ik geloof dat het uitdrukken van de samengang van gevoelens niet alleen die van toonaffecten is, die zich als bloesem in een kale vlakte ontwikkelen. Het is niet genoeg als het zich in alleen maar Dur en Moll uit.

Het modernisme van een Schreker^{*)}, Schönberg^{**)} en Debussy is dat evenmin. Het componeren vloeit voort uit het denken van alledag en in het denken van wetenschappelijke aard. In de kunst bestaan geen wonderen! Het boek brengt hetzelfde plezier, of het nu woorden of noten bevat. Het voltooide valt als een rijpe appel van de boom. En zonder fantasie komt ook de wetenschapper nergens.

De vrijheid in het denken spiegelt zich in de vrijheid van de architectuur van een kunstwerk. "Mijn huisje" - de compositie past in het landschap:

met een steil dak in de bergen -

de warmte van het werk in het kamertje -

wanden en dak met de hand aan te raken.

Hier ben ik eens met R. Wagner, Liszt, Berlioz en de vergeten Zoïlo^{***)}.

Wat betreft mijn spreekmotieven?

Het zijn poorten tot de muziek van de sferen.

Aan het bezem- en kettinglawaar van een Strauss en een Mahler ga ik voorbij - maar al voor Herder (18e eeuw) waren immers alle klanken de muziek van de cosmos.

De tijd. Relatief gezien was die voor Beethoven die van het onweer, die van Debussy de zee, die van zonsopgang van Smetana. Meer elementair is het absolute begrip tijd; een accoord van zestienden tijdsduur kan reeds het bloed naar onze wangen doen stijgen. En nog een duizendste seconde is ritmisch explosief.

We verstijven bij het zien van een druppel bloed waar per slot ons leven van afhangt. En het prachtige rood? Hoe bedrieglijk is de relativiteit van de uitdrukking. Niemand schenkt dat nog geloof.

En hier reik ik W. Wundt de hand.

Het sprookje "Goededag, mijnheer Columbus" schiet mij te binnen. Aan het doel van mijn denken aangekomen ontmoet ik regelmatig al een ander. En toch ben ik die ontwikkeling nagegaan.

^{*)} Franz Schreker (1878-1934) was een baanbreker voor de moderne Duitse muziek. Hij was van 1920 tot 1932 directeur van de Hochschule für Musik in Berlijn.

^{**)} Arnold Schönberg, Oostenrijks componist. Leider van de zogenaamde tweede Weense school.

^{***)} Het gaat duidelijk om de Italiaanse componist Arrigo Boito (1842-1918). Janáček verwisselt hem met Annibale Zoilo, een componist uit de 16e eeuw.

Mijn beste leraren - steeds raakte ik op de tegenovergestelde oever. Iets diende zich bij mij aan, iets groeide in mij dat niet van wijken wist.

Dank zij het geërfde; dankbaar denk ik aan mijn ouders!

Nu wil ik afsluiten.

Ik dank de geëerde aanwezigen, het academische nageslacht. Als ik in mijn leven zou mogen bladeren, laat dan duidelijk zijn dat men als leerling al scheppend bezig moet zijn.

Zonder onze nationale zelfstandigheid zou dit mooie ogenblik onvoorstelbaar zijn. Ik gedenk onze geliefde president Dr. Masaryk. En ik beantwoord zijn vraag naar de bijdrage van het Tsjechische volk tot de ontwikkeling van de muziek met de woorden:

we laten de muziek op alle luiten van de cosmos horen -
de toon biedt vaste wortels -
reikt in alle diepten waar gedachten zich ontwikkelen -
naast het genieten van de schoonheid van klank
komt nu ook de filosofie in de muziek aan het woord.

Dat onze republiek moge bloeien, lang leven haar President Dr. Masaryk!

(Vertaling: Wim Brandse)

WAT HET OOG STREELT

De expositie "Hedendaags Tsjechisch glas" is nog tot 23 december bij Galerie Groll in Naarden-Vesting te zien.

Niet alleen glasobjecten maar ook glassieraden worden geëxposeerd. De tentoonstelling laat werk zien van vooraanstaande Tsjechische glaskunstenaars, waaronder objecten van Jan Fišar.

Galerie Groll, Turfpoortstraat 36a-38 te Naarden-Vesting.

Geopend wo. t/m vrij. 10-18 uur; za. 10-16 uur en op afspraak.

Tel. 02159-43701.

Eind Januari '95 zal er eveneens in Naarden, in het Comeniusmuseum, een tentoonstelling te zien zijn getiteld "Moraviae Nova", Comenius en de 17e eeuwse cartografie.

In de Ledenbrief van Januari komen we hier uitgebreider op terug.

De foto expositie "Landmarks in the history of the Czech State" in de openbare bibliotheek te Voorburg is bij het uitkomen van deze Ledenbrief alweer verleden tijd want deze tentoonstelling duurde tot en met 17 november.

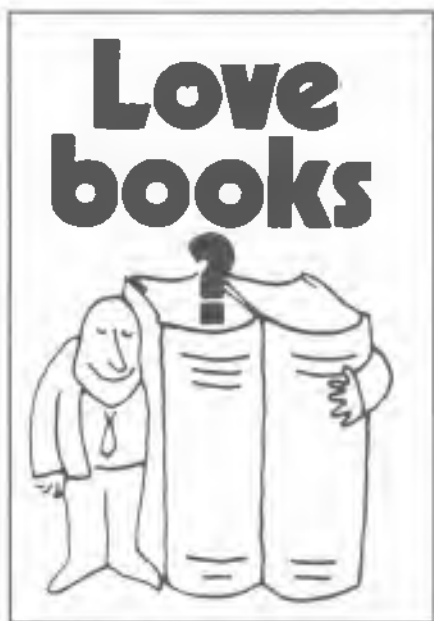
De VNTS was bij de opening van deze overzichtelijk opgestelde expositie aanwezig.

De opening werd ingeleid door enkele sprekers. Op de foto ziet u hen in juiste volgorde. Aan het woord is mevrouw Annelies Stumpel, directrice van de bibliotheek.

Vervolgens sprak Igor Sedo, vertegenwoordiger van de Tsjechische Ambassade waarna mevrouw Jana Novotná, adj.directeur van het Departement van Culturele en Wetenschappelijke betrekkingen van het Ministerie van Buitenlandse Zaken, de rij sloot en de tentoonstelling over de geschiedenis van Tsjechië officieel was geopend.

ONZE BOEKENPLANK

Nieuw boek Ivan Klíma

Eind oktober werd het in het Nederlands vertaalde oeuvre van de Tsjechische schrijver Ivan Klíma uitgebreid met de verhalenbundel 'Eiland van de dode koningen'.

Kees Merckx vertaalde de zeven verhalen uit de oorspronkelijke Tsjechische uitgave en vulde het boek aan met een achtste verhaal (getiteld 'De Melaatsen/Molomocní').

'Eiland van de dode koningen' wordt gekenmerkt door een magisch-realistische sfeer en de dood die als een rode draad door alle vertellingen loopt. Ogenscheinlijk onbeduidende voorvallen bouwt Klíma uit tot absurdistische mini-drama's.

Eén verhaal bevat verwijzingen naar het post-communistische tijdperk.

De omslag van het boek wordt gesierd door een toepasselijke afbeelding namelijk (een detail van) een schilderij van Salvador Dalí.

Oorspronkelijke titel en uitgave: 'Ostrov mrtvých králů' 1992. Uitgegeven door Wereldbibliotheek te Amsterdam in 1994. 229 blzn., prijs f 32,50.

Eerder verscheen bij uitgeverij Wereldbibliotheek een drietal andere werken van Klíma:

'Zomerliefde' (roman) 1987; 'Praagse ochtenden' (verhalen) 1990 en 'Liefde en straatvuil' (roman) 1992; allen vertaald door Kees Merckx. Deze laatste was ook verantwoordelijk voor de opname van Klíma's verhaal 'Myriam' in de bundel 'Tsjechoslowakije: verhalen van deze tijd' (uitgave: Meulenhoff te Amsterdam, 1991).

Ivan Klíma (Praag, 1931) verbleef tijdens de tweede wereldoorlog in het concentratiekamp Terezín. In de jaren vijftig studeerde hij Tsjeschische taal- en letterkunde en begon in 1959 met het schrijven van proza, toneelstukken en essays.

Hij maakte deel uit van de redactie van het literaire weekblad Literární Noviny en nam actief deel aan de liberalisering tijdens de Praagse Lente.

Na de Russische inval van 1968 werd hij getroffen door een publicatieverbod: gedurende twintig jaar kon zijn werk uitsluitend in het buitenland verschijnen. Sinds de val van het communisme in 1989 kan Klíma's werk in eigen land weer verschijnen en speelt hij een belangrijke rol in de nieuwe schrijversbond.

Regelmatig is Klíma te gast bij literaire programma's op de Nederlandse televisie.

Erelidmaatschap Nederlands schrijfster PEN-congres Praag.

Tijdens het 61-ste congres van de internationale schrijversorganisatie PEN dat van 6 tot 12 november in Praag plaatsvond, heeft de Nederlandse schrijfster Miep Diekmann het erelidmaatschap ontvangen van de Tsjechische afdeling van de PEN.

Zij kreeg deze onderscheiding voor haar jarenlange werkzaamheden voor de vertalingen van Tsjechische jeugdliteratuur in Nederland. Samen met Hans en Olga Krijt zorgde zij ervoor dat sinds 1966 in Nederland, na Duitsland, de meeste Tsjechische prenten- en leesboeken verschenen.

Het erelidmaatschap is ook bedoeld als waardering voor haar verdiensten voor de dissidente schrijversbeweging ten tijde van het communisme.

Namens de Nederlandse afdeling van PEN fungeerde Miep Diekmann meer dan twintig jaar als koerier om dissidente auteurs van financiële middelen te voorzien zodat deze toch konden blijven schrijven en hun manuscripten uitgegeven konden worden.

Veel van haar eigen jeugdboeken zijn in het Tsjechisch verschenen en worden nog steeds herdrukt.

Mevrouw Diekmann gaf in Praag tijdens het PEN-congres een workshop waarin zij specifiek inging op de problemen die landen met een klein taalgebied ervaren wanneer het gaat om het vertalen van jeugdliteratuur, te meer als daar nog eens politieke problemen bijkomen.

Het was overigens de tweede keer dat de PEN-club bijeenkwam in Praag. Eerder gebeurde dat in 1938, enkele maanden voor de Duitse inval in het land. De Amerikaanse schrijver Philip Roth is op het congres onderscheiden met de Karel Čapek-prijs, vernoemd naar de in 1938 gestorven Tsjechische auteur, die bekendheid heeft verworven met zijn humanistische ideeën en zijn strijd tegen onderdrukking.

Marijke van den Wijngaard.

Kerst-prentenboek

Al enige jaren geleden verschenen maar nog steeds verkrijgbaar is het bijzondere kerstprentenboek 'De kerstkarper' van Rita Törnquist.

Het verhaal gaat over Thomaš en zijn grootvader die voor het eerst Kerstfeest vieren zonder oma.

Opa haalt de boom en Thomaš de karper.... maar die mooie vis komt in plaats van in de pan in de Moldau terecht.

'De kerstkarper' is een prachtige vertelling, waarin de Tsjechische traditie van het karper eten met Kerstmis centraal staat.

Het verhaal is geïllustreerd met grote waterverftekeningen. Geschikt om voor te lezen vanaf 7 jaar.

Uitgave: Van Goor, 1985. 33 blzn., f 24,90.

Marijke van den Wijngaard.

HERFTS- EN WINTERVAKANTIES IN TSJECHIË:

- CULTUUR IN PRAAG: appartementen v.a. f. 25,- p.p.p.d. met culturele en/of restaurantreserveringen, excursie-aanbod etc.
- WINTERSPORT IN REUZENGEBOURGTE, ADELAARSGEBORGTE EN SUMAVA: nieuw aanbod van vakantiewoningen en pensions met verhuur van ski's, schaatsen, sleden etc.
- WANDELEN, FIETSEN EN SOMS OOK LANGLAUFEN IN MIDDEN- EN ZUID BOHEMEN: nieuw aanbod van vakantiewoningen en landelijke hotelletjes met verhuur van fietsen, schaatsen, sleden etc.

Voor inlichtingen en aanvraag folder en beschrijvingen:

M. van Urk
telefoon 020-623 1662
telefax 020-624 2036

ALLERHANDE

Jaarverslag Comenius Museum 1993 Bezoek Comenius Museum verandert van karakter

Het jaar 1993 was het eerste volledige jaar waarin het Comenius Museum in zijn nieuwe behuizing op de Kloosterstraat functioneerde. In de vorm van een jaarverslag heeft de Stichting de balans opgemaakt.

Het aantal bezoekers stemde tot tevredenheid. Totaal brachten 23.994 mensen een bezoek aan het museum, waaronder 15.000 met een Tsjechische of Slowaakse groepsreis, dat is ongeveer 65% van het totaal aantal bezoekers. Dat is naar verhouding minder dan in 1992, toen 85% van het bezoek uit Tsjechische of Slowaakse groepen bestond. Opvallend was de toename van de individuele Tsjechische en Slowaakse bezoekers, een tendens die zich in 1994 voort lijkt te zetten.

Er werd een actief tentoonstellingsbeleid gevoerd. Er waren zes exposities die geheel of gedeeltelijk in 1993 zijn gehouden. Dit waren achtereenvolgens "Comenius grafisch in beeld", "Orbis Pictus, de onzichtbare wereld van Peter Below", "Catrien Ariens: In de beste tradities" (Fotofestival Naarden), "Posterwedstrijd Comenius 1592-1992", "Het Vrolijk Leeren" en "Armando Jongejan: A meeting of two". De tentoonstellingen trokken over het algemeen de nodige publiciteit en brachten het Comenius Museum zo onder de aandacht van een grote groep mensen. Ten behoeve van het basisonderwijs was er bij "Het Vrolijk Leeren" een educatief project ontwikkeld, dat veel belangstelling trok.

Er werd een voortvarend begin gemaakt met de automatisering van de registratie van de collectie. Het museum gebruikt hiervoor het in de museumwereld gangbare computerprogramma

Q&A. Tegelijkertijd werden de bewaarcondities in het depot ten behoeve van de passieve conservering verbeterd.

Aan het begin van het jaar werd een doorbraak gerealiseerd tussen het mausoleum en het museum, zodat beide nu één geheel vormen.

Financieel gezien was het jaar 1993 voor de Stichting geen gemakkelijk jaar. Het bestuur had gepoogd de baten en lasten van de exploitatie van het museum zo goed mogelijk in te schatten, doch er deden zich een aantal onaangename verrassingen voor. Daarnaast werd de Stichting geconfronteerd met een aantal gebreken aan het gebouw, die verholpen dienden te worden. De Stichting Comenius Museum is voor de exploitatie van het museum voor een groot deel afhankelijk van de subsidie van de Gemeente Naarden. Duidelijk is dat de overheid slechts in beperkte mate de middelen ter beschikking kan stellen. Derhalve is het een absolute noodzaak dat aanvullende middelen worden geworven teneinde het museum in staat te stellen activiteiten op hoog niveau te blijven ontwikkelen.

De volledige tekst van het Jaarverslag 1993 is op te vragen bij het Comenius Museum, Marja Klein of Mark van Hattem, (021159-43045).

RECREA

Op vakantie?

RECREA heeft vakantiewoningen, pensions en hotels in Nederland, Duitsland en Tsjechië.

Voor info: RECREA
Heerderweg 70 Tel. 05780-13992
8161 BN EPE Fax 05780-14145

PRANEDA b.v.

Nijmegen - Nederland

IMPORT - EXPORT

Microweg 11 Tel.: 080-723523
6545 CL NIJMEGEN Fax: 080-723535

REISINFORMATIE

Op 5 november j.l. hebben zo'n honderd belangstellenden onze reisinformatiemiddag over wintersport bezocht. Minder dan in het voorjaar toen wij overspoeld zijn door ruim driehonderd reislustigen. Het voordeel is dat wij nu de tijd hebben gehad om iedereen te woord te staan. Het is een feit dat voor zomerreizen nu eenmaal meer belangstelling bestaat.

Daarom kijken we uit naar de volgende bijeenkomst. Bij al mijn pogingen heb ik tot nu toe een konkrete toezegging. Die is van de Stedenband Barendrecht-Louny. Dus noteer alvast:

zaterdag 18 februari 1995

Muziekschool "De Baerne"

Buitenlandse Baan 1

2991 GA Barendrecht

Nadere informatie volgt in de ledenbrief van januari.

Cok Oostveen.

SOLDAAT SCHWEICK

In de maand december wordt in het Badhuistheater De Bochel een toneelstuk opgevoerd over de legendarische soldaat Schweick. Dit stuk wordt geregiseerd en gespeeld door hier verblijvende acteurs uit voormalige Oostblok. Het is een geheel nieuwe produktie waarin ook autobiografische elementen van de schrijver zijn verwerkt. De voorstellingen beginnen om 20.30 uur.

Op dit moment is mij niet bekend of er elke avond een voorstelling is of alleen in het weekend. Wel heeft het theater aangeboden om VNTS-leden f3,50 korting te geven. Binnenkort krijg ik nadere informatie. Dus kan men mij (020-6628546) of het theater bellen (020-6685102).

Het theater is gevestigd in een voormalig badhuis, een rond gebouw aan de rand van het Dr. Sajetplein. Het officiële adres is Andreas Bonstraat 28. En dat is om de hoek bij mijn Sport-hal Wibaut.

Cok Oostveen.

TSJECHIE en SLOWAKIJE

LANGLAUFEN

Groepsreizen onder leiding van
Tsjechische en Slowaakse gidsen
EN

individuele arrangementen en
reizen op maat.

TOPO-Aktief

tel. 080 - 606 427

Postbus 1133, 6501 BC Nijmegen
2de Walstraat 73, Nijmegen

POSTZEGELHANDEL DRS. F.B. DIJKSTRA

Voor f 1,50 aan geldige Nederlandse
postzegels sturen wij u de prijslijst(en)
van uw keuze

- nummering volgens Michel
- prijzen in NLG
- ***ICL/FDC
- zwartdrukken/ministerblokken
- landenlijsten/ thematische lijsten

Wij
verzorgen
ook
(beedigde)
vertalingen
van en naar
bijna alle talen!

Postzegelhandel
Drs. F.B. Dijkstra
Sybren Valkemastraat 4
9088 BD Wirdum (Fr.)
Tel. 05105-51913
Fax 05105-51212

TSJECHIE
SLOWAKIJE
TSJECHOSLOWAKIJE
EN VELE ANDERE
LANDEN

DE REDAKTIE WENST U Prettige feestdagen

Een keer niet genoeg

Toen mijn broertje thuis-
kwam na zijn eerste school-
dag vroeg moeder hem: 'En
heb je veel geleerd?'

'Niet erg veel,' zei hij. 'Ik
moet morgen weer terug-
komen.'

M.S.

Schatten uit het oosten

Drie jongetjes van 6 vervul-
den in het schoolkerstspel
de rollen van de Drie Konin-
gen. Ze boden hun geschen-
ken aan, en de eerste zei:
'Goud.' 'Mirre,' sprak de
tweede, en de derde besloot:
'En ook wier.'

Pension

"U Svateho Kryštofa"

Novina 106
Tsjechie

46302 Kryštofovo Udolí
Tel: 0042 48 932959

Uitgekookt

Twee adjunct-directeuren
ontmoetten elkaar op de
gang.

'De baas wil om half vijf
vergaderen,' zei de een.

'Waarom wil hij toch al-
tijd vergaderen op vrijdag
om half 5?' vroeg de ander.

'Dan zijn ze het eerder
met hem eens.'

J.P.

Eke generatie vindt zichzelf
intelligenter dan de vorige
en wijzer dan de volgende.

George Orwell

Gelegen 15 km. ten zuidwesten van Liberec in schitterend natuurgebied.
Comfortabel pension, tsjechische keuken, vele ontspanningsmogelijkheden.
Leden V.N.T.S. 10% korting. Bel voor info en reserveringen 02159-16691.

Richer Systems

*Adviesbureau voor Informatica en Automatisering
Bemiddeling van Contacten met de Tsjechische Republiek
Tolk- en Vertaaldiensten*

Ervaring met handelsbemiddeling, selectie van geschikte partners en oprichten van joint-ventures op het gebied van confectie, textiel, informatica (hardware en software) enz.

Met behulp van een netwerk van meer dan 100 vertalers kan Richer Systems vertalingen verzorgen uit het Tsjechisch in het Nederlands, Engels, Duits enz. en andersom.

Voor verdere informatie contact opnemen met:

Richer Systems
t.a.v. dr. J. Chudáček
Populierendreef 218
2272 GZ Voorburg

Telefoon: 070 - 387 33 46
Fax: 070 - 386 50 13

K E R S T M E N U 25 en 26 december 1994.

- * "De Kus", een heerlijk hapje vooraf
- * Vleesschotel "Mijn Vaderland": gebraden ossehaas met een
 frisse groentesalade
- * Bouillon "Moldau" met op speciale manier gemaakte soep-
 balletjes
- * Spoon "Dalibor"
- A Gevulde kalkoenfilet "Uit Mijn Leven" met Preiselbeerensaus
- B Reerug "Verkochte Bruid" met roomsaus
- C Entrecôte "Libuse" met een heerlijke paddestoelen-roomsaus
- * Ijsdessert "Het Geheim"
- * Koffie "Twee Weduwen" met een Tsjechisch drankje en een
 luxe bonbon

Deze symfonie van gerechten is genoemd naar werkstukken
van de beroemde Tsjechische componist, Bedřich Smetana
/geb. 2-3- 1824/

De prijs van dit uit 6 gangen bestaand kerstmenu bedraagt
f 95.-pp (excl. drankjes)

Tsjechische "live" muziek.

Beide avonden uitsluitend op reservering!

Aanvang 19.00 uur.

Nog een paar mededelingen voor de maand december!

De hele maand december is in ons restaurant alle avonden
tsjechische "live" muziek te beluisteren.

Op OUDEJAARSAVOND organiseren wij een koud-warm buffet

De kosten zijn f 65.- pp. /excl. drankjes/

Aanvang 19.00

Uitsluitend op reservering!

Tsjechisch - Hollands

Restaurant Bohemen

Appelhaven 26 1621 BC Hoorn Tel. 02290 - 47692

O. Pokorný

I. Pokorná

NIEUWE CAMPING EN HOTEL IN HET REUZENBERGTE

Sinds drie jaar exploiteren onze leden Eta en Jan Engelse uit Tiel Eurocamping Bojkovice in het Moravische heuvellandschap

Gezien de enorme belangstelling, moeten ieder jaar weer vele vakantiegangers die de camping willen bezoeken, teleurgesteld worden. Om die reden zijn Eta en Jan naarstig op zoek gegaan naar nieuwe mogelijkheden. Onze lezers weten ongetwijfeld dat dat in Tsjechie niet altijd meevalt, maar dat de aanhouder wint, werd weer eens bewezen: in april van dit jaar werd een samenwerking aangegaan met een Tsjechisch vakantiecomplex. Sindsdien wordt dit geëxploiteerd onder de naam Eurocamping en hotel*** "Lisci Farma".

Hotelkamers, trekkershutjes en kampeerplaatsen

"Onze gasten vinden hier drie soorten accommodatie," vertelt Jan. "Mooi ingerichte hotelkamers, van alle comfort voorzien, de bekende Tsjechische hutjes en kampeerplaatsen."

Verveling is er niet bij

Hartje zomer is "Lisci Farma" een levendige, gezellige familiebestemming. Van december tot april zorgen sneeuw en lange, gezellige winteravonden voor het nodige wintervakantieplezier. Als de natuur op haar mooist is, in lente en herfst, zullen vakantiegangers die genieten van rust en ruimte om zich heen het naar hun zin hebben.

Gedurende de winter- en zomerhoogseizoenen biedt "Lisci Farma" de gasten een afwisselend programma aan, waarin iedereen wel iets van zijn gading vindt.

Het vakantiecomplex biedt vele recreatiemogelijkheden, zoals een (klein) zwembad, een tennisbaan, minigolf, speeltoestellen, sportvelden en een recreatieluimte. Ook de inwendige mens wordt niet vergeten: men kan terecht in het restaurant, de bar en het tuinrestaurant.

Nederlands "aanspreekpunt"

Om het de buitenlandse gasten extra naar de zin te maken, heeft het Tielse echtpaar een Nederlandse medewerkster in dienst genomen, die het hele jaar door op "Lisci Farma" aanwezig zal zijn. De gasten kunnen bij haar terecht voor de meest uiteenlopende informatie en hulp bij onvoorziene omstandigheden.

Fantastische omgeving

Het complex ligt aan de rand van de plaats Vrchlabí, de toegangspoort tot het centrale deel van het Reuzengebergte. "Steeds weer horen we van onze gasten hoe schitterend ze de natuur hier vinden," aldus Eta. "Wij kunnen dat alleen maar bevestigen. Wijzelf waren - en zijn nog steeds natuurlijk - ook onder de indruk van al het moois dat hier te zien is."

Wintersport

Het Reuzengebergte is sneeuwzeker van december tot en met april.

"Direct voor de deur van het hotel beginnen de langlaufloipes," vertelt Jan enthousiast.

"Wie wil alpine-skiën kan vlakbij al terecht en voor wie meer mogelijkheden wil, rijdt onze hotelbus iedere dag naar het bekende winter sportplaatsje Spindleruv Mlyn."

Lage introductieprijsen

Eta en Jan willen hun nieuwe aanwinst zoveel mogelijk promoten. Om deze reden zijn de hotelprijzen zelfs voor Tsjechische begrippen - zo laag mogelijk gehouden. Al vanaf f. 24,00 per persoon per nacht (inclusief ontbijt) kunt u er terecht. Haltpension kost slechts f. 8,00 meer.

Aanbieding voor V.N.T.S.-leden

Voor V.N.T.S.-leden is er de volgende extra aanbieding: wie wil komen met een groep van minimaal 25 personen in een van de laagseizoenen, krijgt voor iedereen een korting van 10% op de logies-prijs in hotel of trekkershutten.

Excursiereis met korting

Behalve voor de accommodatie en eventueel de busreis, kunnen vakantiegangers bij Eta en Jan terecht voor een volledig verzorgde 10-daagse excursiereis. Een

prijsindicatie: f. 645,00 p.p., inclusief busreis per luxe royal class touringcar, haltpension ter plaatse, 6 schitterende excursies en een afscheids lunchbuffet. Minimaal 30 samenreizende deelnemers krijgen, mits gelijktijdig geboekt, een korting van f. 45,00 p.p.

Schoolreis, werkweek, sportkamp...

De hutjes zijn bij uitstek geschikt voor groepen jongeren. Een volledig arrangement (busreis, logies en haltpension) kost f. 375,00 p.p. vanaf 30 personen en f. 300,00 p.p. vanaf 50 personen voor een 10-daagse reis!

Informatie en brochure

Voor een uitvoerige kleurenbrochure en alle verdere informatie kunt u met Jan of Eta bellen **03440-10648**.

TAILORMADE TRAVEL B.V.
Trasmolenlaan 12, 3447 GZ Woerden
Postbus 509, 3440 AM Woerden, The Netherlands
Telefoon: 03480-24700 Fax: 03480-20102
Telex: 41275 May D NL - attn. Tailormade
Kantoren in:
PRAAG (Tsjechië), RYBNÍK (Polen) en LEEDS (U.K.)

EEN VLEGENSVLUCHTJE NAAR PRAAG VOOR SLECHTS 229,00 GULDEN

Vlieg er eens uit voor bijvoorbeeld:

- * een dag zakendoen
- * een incentive voor uw zakenrelaties
- * een dag met de medewerkers van de zaak
- * en bezoek aan familie of vrienden
- * een uitstapje met een stel vrienden
- * een verrassing voor uw partner
- * een fijn dagje winkelen met een paar vriendinnen
- * een eerste of hernieuwde kennismaking met de "Gouden Stad"

Dankzij de inspanningen van ons kantoor in Praag kunnen wij u aanbieden in de periode van 1 november tot 18 december 1994 en 2 januari tot 28 februari 1995 een:

VLEG/DAGRETOUR NAAR PRAAG VOOR SLECHTS 229,00 GULDEN* inclusief ontbijt en diner in het vliegtuig!

U vliegt met CSA, de gerenommeerde Tsjechische luchtvaartmaatschappij. U vertrekt 's morgens vanaf schiphol om 08.05 uur naar Praag waar u om 09.30 uur aankomt. De terugvlucht is om 18.30 uur zodat u een volle dag van deze schitterende stad kunt genieten.

Tevens kunt u extra boeken:

PRAAG PLUS PAKKET A

- transfer per auto naar het centrum tot drie personen 50,00 gulden
- iedere persoon extra 15,00 gulden
- (u kunt ook op eigen kosten met het openbaar vervoer)

PRAAG PLUS PAKKET B

Bij aankomst in Praag wordt u opgewacht door onze gids die u begeleidt tijdens:

- de transfer van het vliegveld naar het centrum
- het bezoek aan de Praagse Burcht, de Karelsbrug, het Wenzelplein en Oude Stadsplein
- de lunch (inclusief)
- het winkeluurtje en
- de transfer van het centrum naar het vliegveld

De totale kosten van dit PRAAG PLUS PAKKET B is per persoon 69,00 gulden

BOEK SNEL WANT VOL = VOL, TELEFOON 03480-24700 (24 UUR BEREIKBAAR)

Ook last minute boeking is mogelijk!

* excl. luchthavenbelasting en reisverzekering

Officieel Verkeersbureau
Tsjechische Republiek

Bankrelatie: Rabobank Woerden Rekening nr. 39.90.31.154. Giro van de bank 412783.
Tailormade Travel B.V. is ingeschreven in het Handelsregister van de Kamer van Koophandel te Utrecht onder nr. 103129.
Omzetbelastingnr. NL 0039.65.612.B.01

INTERNATIONAL
SPORTS TRAVEL
GROUP